

ՀԱՆԴԻՍ ՄԵՍՐՈՎՊԵԱՆ

Հրատարակի ամեն ամսու մէկին :
Ստորագրութեան տեղերն են
Ղարթա Յ. Միւհէնտիսեան տպարանը .
Զմեռանիա Թանգարան Վասպուրական Ընկերութեան :
Միջագիւղ վերձանութեան Թանգարանը :

Տարեկան գինն է կանխիկ . 60 դուրուշ
Վեցամսեայ " " 35 "
Դուրս երթալէք հանդէսներու ճամբու ծախքը առնողին
վրայ է :
Ստորագրութիւնները առաջին թիւէն կ'սկսին :

1 ՄԱՅԻՍ

Ը. ՏԱՐԻ 1862

ԹԻԻ 11

ԱՅԳԱՅԻՆ

ՎԱՐԴԻՆ ԱՊԱԳԱՅ ՎԻՃԱԿԸ

Քաղցրիկ յայտն է որ մարդոցս կենաց ուղին անուշահոտ ծաղիկներով կը զարդարէ և ամեն նեղութեանց համբերելով անընկճելի կը մնայ, յայտն է որ մարդոցս ապագայ վիճակը ներկային մէջ գոհացուցիչ կերպիւ կը նկարէ, և յուսոյ զօրութիւնն է որ թշուառ մահկանացուն մի միշտ օր մի երջանիկ ըլլալու համար աշխատութեան կտախտէ, եթէ վերնայ յայտը իր հետ կը վերնայ նաեւ մարդկային կեանքը զի մարդոցս կեանքն ու շունջը յուսոյ բազմաթիւնն մի է, քանի կապրի միշտ օր մի երջանիկ ըլլալու կը յուսայ, և որեւիցէ գործոյ մի ձեռնամուխ եղած ատեն նորա ըսկողման մէջայն չափ յաջողութիւն փնտռեալ ապագային մէջ զայն ձեռք բերելու կը յուսայ, վասն զի յայտը ապագային մէջ բարիք մի վայելելու ակնկալութիւնն է :

Վարդը այս սկզբունքն և բաւականատիւութիւնը որ գոհութեան առաջնորդն է, հիմ գրած է իրեն այն օրուքնէ երբ առաջին անգամ երևան ելաւ ապագային մարմանդին

մէջ ու բուրիւ սկսաւ, իր երջանկութիւնը ապագային մէջ գտնելու կապաւ, ներկային մէջ բաւականութիւնը և գոհութիւնը ձեռքէ չ'թողլով, գիտելով, զի մէկը քիչէն գոհ ըլլալով պիտի կարենայ շատէն ալ գոհ ըլլալ, վրայնչափ միայն ըւր սպասեցիր սիրելի Ագգէն որչափ բաւական կըլլար շարունակ զինքը անթառամ պահելու աստուծով ի թերեւ չեղաւ իր յայտը, ընդ որոս այսօր արժան կը համարի իր ապագայ վիճակը յայտնելէն յառաջ նախ իր խորին շնորհակալութիւնը ցուցնել իր Արգայ բաժանորդաց որք Ազգասիրաբար յարգելով զինքը թառամելու չ'թողուցին :

Վարդը գոհ է իր անցեալ ու ներկայ վիճակին վերայ, և յուսալից է նաեւ գոհ ըլլալ ապագային մէջ ալ : Աւրախ է Վարդը որ իր սիրելի Ագգէն մարմանդին մէջ բուսնելու և բուրելու պատիւը ունեցաւ, չգանգաւոր իր փուշէն ալ զոր բնութիւնը իբր զինք պարգեւած է իրեն զինքը յարձակմանց դէմ պաշտպանելու համար, և չ'թողուլ թշնամի ձեռքեր իր կենացը փնտալ . . . :

Վարդը յայտն բաւականատիւութիւնը և քիչին գոհ ըլլալը իրեն հիմ գրած է ըսինք, այս այս հիման վերայ պիտի մնայ գարձեալ, իր սիրելի Ագգէն անձնութեամբ ծառայել

իրեն մեծ պատիւ ու վարձք սեպած է, և իր այս ծառայութենէն շահ չտրատէր երբեք, ինչպէս վնասին ալ աչք առած չէ:

Պարզ ու համառօտ խօսքով բացատրենք դիտաւորութիւններս, Վարդը նորէն ազգային մարմանդին մէջ բողբոջելու և բուրբուր նստատակ ունի, յունիսին իր տարեկան շքը ջանք աւարտելով յուլիս Վին վերստին տունն ու հինգ օր անգամ մի հետ զհետէ կօխններ բանալու կը պատրաստուի այժմէն, դարձեալ մի և նոյն դիրքով և նպատակու, այսինքն «աղբային յօգուածներով, արտաշարժ սղբերգութիւններով, կատակերգութեամբք թարգմանութեամբք, բնաիր ստանաւոր գրուածովք, վիպասանութեամբք, բարցական խրատովք, զուարճալի առակօք, և երբեմն բանագատութեամբք, և այս վերջինը աղբատեաց սրահը իր սրածայր փուշերով խցելու համար պիտի դորձածէ երբեմն: Ատարա կայս եմք զի Վարդին անուշահատութիւնը սիրողը ներսդաժիտ պիտի բլայ, քաջ գիտելով զի փուշ ունի նա եւ չանարգեր զայն իր փուշին համար որ իր միակ զէնքն է: (Բրդ) Վարդը իր այս անձնանուիրական սաշածը աւելնդհատ շարունակելու համար, զինքը յարգող փոխաններու վնասհանդիման իրեն սօհուութիւն մի կը խնդրէ, այսինքն վերստին նոյն բողբոջութեամբ նոյն սրահոսին մէջ մնալ իր արժանը սօհոյանելու, և նոյս փոքր ինչ տուաւելութիւն: Վարդին փափաքը իր բաժանորդաց թիւը կրկնապատկուիլն է, այսինքն 200 անդամներ տնտեսալ իր թերթերուն վերայ, և կարծեմք խիստ չափաւոր է այս փափաքը, վասն զի շատ դիւրին կը գտնուի արթի աղբին յառաջադիմութեան ի սրբ. նախ փափաքող անձինք, բայց դժուարութիւնը դտնելուն վերայ է: Վարդը իր բաժանորդաց առաւելութիւնը կը խնդրէ միայն, որպէս զի փոխանակ զինքը առաջադիմելն աւելի ջուր խնդրելու, նոյս թիւը շատնայ ու ամէնքը աւանայ ձանձրութեան մէկ մէկ պուտ ջուր տալով զինքը անթառամ պահէն միշտ, այսինքն փոխանակ բաժանորդութեան գինը աւելցնելու, զոր չուղեր բնէլ գիտնալով ժամանակիս նեղութիւնը ու ամառան տաքուն ջրերուն նուազութիւնը, քիչ մի ալ թեթեւցնէ:

Վնասի եթէ մինչեւ յուլիս Վին յիշեալ 200 թիւ բաժանորդ գտնայ հետագայ որոշմանու պիտի հրատարակուի, վեց ամիսայ շրջանով ամեն ամիս Վին և 15 ին: Բաժանորդութեան գինը փոխանակ 60 զուրուշի 50

զուրուշ իսկ վարժապետաց դպրոցի աշակերտաց կղերին դատուց մասնաւոր բնկերութեանց և կանանց 30 զուրուշ: (Հա հիմակ ուրնէ Վարդը իր դիտաւորութիւնը յայտնելով յաջողելու մեծ յուսով Բ. շրջանին կ'սպասէ և եթէ սիրելի Վրդայինք զինքը չխրոխտուեն իր որ և իցէ սրահման մէջ անմեղաբերել կրնայ համարուիլ. . . :

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԴԵԲԱՍԱՆ

Վրդիս մէջ թատրոնի օգտակարութիւնը ճանչցուելէն անմիջապէս ետքը սկսան այլ և այլ գրիչք այլ և այլ ձևերով նորա կարեւորութեան և օգտին վերայ խօսիլ ու գրել. ամենք նորա հաստատութեան վերայ խորհեցան և կը խորհին որոնց փափաքը օր քառ օրէ կը պտակի բաղումը նորա հաստատութիւնը տեսնելով ու բախտայած ի սրտէ, բարեմաղթու եւ զան յարատեւութեանը, սակաւք նորա արդիւնքը և օգտակարութիւնը տեսնելու կամու կայր լինելով, իսկ այսու ամենայնիւ անտարբեր չ'կրնալով մնալ տաքբեր բերաններ բանեցուցին ու երգիծաբանելով ծաղրեցին չիլիւլով թէ յայտնի իսկ է ամենեցուն զի թատրոնն է յառաջադիմութեան նպաստող շարժաւիթներէն ու միջոցներէն մէկը, որոյ մէջ իբր ի հայեւում յայտնի կ'նշմարտին մարդկային սրտկառութիւնը և դործուած կամ գործելի ոճիրներուն գեշութիւնը. . . բայց մեք ի բաց թողնով սորա վերայ երկարօրէն ճառել, դառնամք մեր բուն նպատակին, վասն զի արդէն բաւական խօսած եմք (տես թիւ 2) և թէ հարկ ըլլայ աւելի յայնմար առեն խօսելու կը խօստանամք:

Թատրոնի մի առաջին պէտքն ու զարդը դերասանն է և զայս ոչ էք կրնայ ուրանալ, նաեւ անուրանալի է դերասանութեան արհեստին կարի դժուարութիւնը: Հոս պէտք է դիտելք դերասանութեան երկու գլխաւոր կէտերը. բնական և ստացական յատկութիւնը, զորս պարտաւոր է դերասան մի ունենալ ի միասին, ստացական յատկութիւններէն առաջինն է, բաւական ուսումնականութիւն, որով կարենայ դերասանը թաւերգութիւն ճանչնալ և խօսածին լեզուաւոր հասկնալով ձևաւորիլ: Երկրորդ արտասանութեան մարքութիւնն ու փոքր ինչ շարժմանց ձևեր և այլն: Իսկ բնական յատկութիւնն է, նախ զգացմունք, կրից բնական ձև, շարժմունք, և յարմարաւոր ձայն,

պրք բնութեան պատգեներն են : Բայց այս բնական յատկութեանց առաջինն է , ինչպէս ըսինք զչալմուկն , զի եթէ գերասանին սիրտը չզգայ , ու կիրոր չշարժի , իւր ձևացուցած մասին զօրութենէն , չ'իրնար հետեւաբար ունկնդրաց սիրտը պատճառել նոյն ազգեցութիւնը (enthousiasme) : Ուստի այս երկու գլխաւոր յատկութիւնք մէկէն (բնական և ստացական) դեռ մեր ազգին մէջ ունեցողներ գրեթէ չ'ըլլալով , թատրոնի վիճակն ալ գոհացուցիչ չ'իրնար ըլլալ և ունեցած թերութիւններն ալ ներքին են միշտ , զի ապագային պայծառ յոյսը նոյն թերութիւնները կատարել կը խօստանայ : Այլ խօսքով ազգիս մէջ դեռ գերասանութիւնը երբայ է , ուրեմն նաւրբ քննադատութենէ ազատ պէտք է ըլլալ , զի նաւրբ քննադատութիւնը փոխանակ քաջալերելու համբալ մի և պակասութիւնները ուղղելու , վնասեցուցելու առիթ կ'ըլլայ , նա մանաւանդ անուամբ հրապարակաւ քննադատութիւն ընել (critique) բայց ասով ալ ըսել չեմք ուղեր որ քննադատութիւնը անպետ և անօգուտ է : Երբէք , այդ կարծիքը չունիմք , այլ ըստ մեզ պէտք է աւելի յորդորանայ և քաջալերութեան ձևով մեզմք քննադատութիւն ընել , զօրօրինակ փոխանակ ըսելու : Բերեններ ակաւները գոց կարտասանէ , աւելի օրինաւոր և աւելի վայելուչ չ'ըլլալով ըսել թէ գերասան մի պէտք է խօսքը ճամբմէլ այլ յոտակ արտասանութեամբ խօսիլ :

Ուստի առանց երկարելու խօսքերնիս , համոզուինք որ ամէն նոր բան իւր պակասութիւնը ունի , և առանց սիրտ վշտացնելու օրինաւոր և աննախանձ քննադատութիւններ ընել (եթէ ունիմք քննադատ ըլլալու կարողութիւնը) և ամեն մեզի անոր մէջ չեկածը հրապարակաւ չ'ախարակելմք զի չ'կայ ներդաշնակութիւն մի որ ամէն ահանջաց անորմէն երևնայ :

Գումգաբուէն դուրս Ս . Պօղոսեան և Ս . Վարլաուեան վարժարանաց տարեկան հարցաքննութեանց պարգևաբաշխութեան օր կարգացումն ձառը :

Շնորհապերճ Ս . Հայր և ազգասէր Վիւմբ :

Վէն իրնդութիւնք , զոր մարդիկ ՚ի գործ կը դնեն , ունին վախճան մը , յոյս մը , ակըն

կալութիւն մը , մշակը տման տօթը , ճըլճան ցուրոր , աշնան քամին , սիրով կրտաւի երկրին պատուական պոռնը վայելելու , այն առարկան որ բարի վախճան մը կը ցուցնէ միշտ գեղեցիկ և սիրելի է , փայթ , ճիգ , և սքնութիւն , անոր համար բան մը չ'են երևնար մարդուն , թէ և առաջիկայ գործը դժուարին ալ երևնայ , ասանկ գրեթէ բնահանրապէս մարդիկ ապագայի մը յոյսով իրենց կենացը մէջ միշտ ներկայանին կը զօհեն , մեծատուն մը օրջախ որ հարջտաութեան աղբիւրները առատացնէ , պատանմանայնիւ անշարժ չ'կենար գործելէ , ասիկայ ազահութիւն կրնանք բռնել , ոչ , քանի որ կեանք ունի պէտք է աշխատի , թէ իր և թէ իր բնասնեացը ներկայ և ապագայ բարեբաւութեանը համար , աւալելի է այն մարդը որ կեանքը ծուլութեան կը զօհէ և աշխարհի մէջ իբրեւ չոր արարած մը , անպատու ծառ մը , խոտան երկիր մը , կ'ուզայ ու կ'երթայ վնաս իւր անձին , ասանկներէն օգուտ ամենեկին , բայց առաջինէն թէ աշխարհի թէ մարդկութեան և թէ ազգութեան շատ օգուտներ եղած է :

Նա պոպէս աղիւ Տեաքը , վեհապարիս մէջ խմբած մանկանցս հաւագումը երեն ուսման կենաց աշխատութեան պանծալի փառքովն է , որ այսօր կը ներկայանայ Չեղ Վրդին յոյս պակելու , և ի՛նչ ուրախութիւն է մեզ մշակող անքուն և անձանձիւ պարտիզպանացս , որոնք իրենց անկած և բողոքած ազգի ազգի ծաղկանց անուշահոտ բուրբուները Վրդին կը ներկայացնեն , թող զնձ ուրեմն Վարդաւո , և փարատէ իր հորիզոնէն տրամութեան ամպերը , որոնցմով երբեմն կը հեծէր , քանզի իւր զաշտերը Վրդասէր Տեարցս եռանդուն ջանքով հերկուելով կոնանչացած են ուսման և գիտութեան գեղեցիկ գոյներով զարդարուած , որոնք հայրենեաց տխուր սրտից բերկրութիւն կը պատճառեն : Վասոր յերաւի նոր օր տօնելի ժամանակ , և պաշտելի տարեդարձ մի է Ս . Պօղոսեան և Ս . Վարլաուեան դպրացս ուսման աշակերտելոցս՝ տարւոյն 365 օրերուն մէջ , այսօրուրն երևելի օր մը չ'կայ մեզի համար , որովհետեւ մեր տարւոյն աշխատութեանց պակելն է , այսօրուան կտպակ բոլոր տարին մէջի համար , որովհետեւ աշխատութեանց պակել հոս հրապարակաւ կը յայտնուի , և աշխատասիրութեանց գեղեցիկ առաքինութիւնը գրկախառն համբուրովն դէմքերը գեղեցիկ ժպիտներով կը յո

լայ, հոս կառնու հանգիստ աշխատասէր աշակերտը: Երջանիկ է այսօր և ասկէց ետքը աշխատութեան քաղցր ստուգը վայելողը, շատ դժբաղդ պիտի ըլլայ այն աշակերտը՝ որ այս զգացմունքէն ինքզինքը հեռացուցած է որն որ իմ սիրելի ընկերացս մէջ բարեբաղդաբար շատ քիչ կը գտնուի, իմ սիրելի ընկերներս աղէկ համոզուած են որ՝ ուսմանց արդեամբը պիտի երջանկանան իրենց երկու կենացը մէջն ալ, անոր համար իբրեւ յաղթական զինուորներ իրենց վարձքին յուսովը հոս կը խմբուին իւրաքանչիւրը աստիճանին համեմատ ստակուելու:

Այնքն ընկերակիցք, հիմա ձեր կուրծքերուն վրայ աշխատութեան բեղմնաւոր ստուգը յաղթութեան մրցանակ պիտի պանծայ, զոր կը ձօնեն մեզ մեր ազգասէր տեսուչները. ուրեմն յիշաւի, այսօր եկէք տարեգլխին երգօք և օրհնութեամբ պատկենք, մեր աղին պաշտպանները մեզի կրկին և կրկին պարտուց տակ կը թողուն մեզ. մենք ալ մեր պարտքերը նուիրական սրտով կատարենք, ջանանք միշտ այսուհետեւ ծուլութեան ամպերը մեր մտաց հորիզոնէն վարատելու, թէ բարոյական մասին, և թէ ուսումնական. այս երկու սուրբ պարտքերովը միայն պիտի կրնանք անոնց և ազգիս յոյսը պսակել, այս երկու գեղեցիկ ձիւքերովը յառաջագիմութեան ասպարէզը կրնանք մանել, ասոնցմով հաճելի պիտի ըլլանք Աստուծոյ, և մարդկան, տղաւորները մեր սրտին մէջ Աստուծոյ երկիւղը որ սկիզբն է իմաստութեան. Հայաստանեայց սուրբ Արքեպիսկոպոս Ջերմեռանդ պաշտպաններ ըլլանք, գրոշմենք մեր սրտերուն վրայ ապրիլ և մեռնիլ հայրենեաց համար. վերջապէս միով բանիւ ըլլանք արդիւնաւոր ՚ի վարս ՚ի կրօնս և յուսմունս ՚ի պարձանս Ազգիս և ՚ի փառս Հայրենեաց:*

25 Յար 1862

Աբրահամ Այվազեան

արքի աշակերտ

Ս. Պօղոսեան Սարգսրանի:

ԱԼԻՄԵՔ

Շարունակութիւն և վերջ:

Ինչոր գիշերն այս մտածմանց մէջ ընկողմ

* Այս ծառը թէև ամիսէ մի աւելի է մեզ խրկուած է, բայց հիմայ գտանք յարմար առիթ հրատարակելու:

եալ, արշալուստ բացուելուն անմիջապէս ելաւ և ողջամիտ ծերունայն քովն երթալով, աղաչեց նորա որ այնուհետեւ զինքը կենաւ կից ընդունի իրեն, որ նովաւ սկսի վայելել այն երջանկութիւնը զոր մինչև այն ատեն փրնտուեր և չէր կրցեր բնաւ ձեռք բերել: Օերունին այս խօսքին վերայ ակորժ ժողով մի շնորհալիս եմ ըստա, որ մեր գեղջկային և անմեղ կեանքը աւելի երջանիկ կերևնայ քեզի այսօր, որ գուցէ երէկ այնպէս չէիր համարէր: Այլ այսու ամենայնիւ այս կեանքը դու չես կրնար վարել այժմ, և երջանկութիւն չէ թէ միայն դաշտերու մէջ կը բնակի ալ եթէ ուղեւ բաղմամբոյս քաղաքաց և հարստութեան մէջ ևս կրնաս գրտնել զայն, բաւական է որ սիրտդ միշտ հանդարտ պահել ջանաս, ու գոհ ըլլաս ունեցածիդ վերայ. նա և սանձես աւելորդ բաղձանքդ, որք անպագուրդ են ՚ի բնէ և անգործութենէ զգուշանալով, ու պարկեշտութեամբ և խոհեմութեամբ գործի մի ղեւղելով կարճանասնա նմա, որ և է ասկէ աւելի բան չպահանջեր երջանկութիւնը:

Այլեկ գիտեմ, պատասխանեց Այվազե, թէ այդ խրատներովդ կրնամ երջանիկ ըլլալ, բայց խիստ պիտի նեղուիմ եթէ երջանիկ լինելու համար ես ինքնին կեանք մի փնտռեմ զոր արդէն պատրաստ ձեր քովը կը գտնեմ զայն, մանաւանդ գեղջկային կեանքը նորոգ բան մի չէ ինծի համար, որում չկարենամ ես դիւրաւ յարմարիլ — հոս մի առ մի սկսաւ պատմել ծերունայն իւր սրտիս վիճակի մէջ ծնած ըլլալը, հոն քարայրին մէջ այն չարաշուք քոսին ու մատանին ինչպէս գտնելը և ինչ անցքեր գլխէն անցնելը: Յետոյ քոսին ու մատանին բարի ծերունայն տալով «քեզ կ'ընծայեմ զասոնք ըստա, և կը խնդրեմ որ հաճիս այսուհետեւ չբաժնել զիս քովէդ»:

Աւելի ծերունին զասոնք լսելով, պատասխանեց, շատ լաւ. որովհետեւ այսպէս կուղես, կ'ընդունիմ նուէրդ, բայց չգործածելու նպատակաւ, Աստուած պահէ զիս որ այն պիտի բան մի մտքես չ'անցեմ, մի միայն կը պահեմ զանոնք, որ եթէ օր մի այս մեր գեղջկային ու անմեղ կեանքէն ձանձրութիւն մի իմանաս, վերստին քեզ դարձնեմ, զի որքան խոհական և հաստատ ըլլայ դիտաւորութիւնդ, այսու ամենայնիւ քիչ մի շուտ և առանց քննութիւն եղած կ'երևնայ ինձ, և դուցէ յետոյ ըրածիդ վերայ զղջաս ուստի ուղածիդ չափ վարէ մեր կենցաղը ու սուփորձը, եթէ հաճիս քո ձեռքն է հոս մնալը

և եթէ տաղտուկ խմանաւ, ես չեմ ուզեր որ քեզի արգելք ըլլամ, կրնաս ընծաներդ առնուլ ու երթալ: Ա՛րքին տառիճան ու լախտացաւ Ա՛լիմէք ծերունւոյն սիրալիր ընդունելութեանն ու հանձարեղ որոշմանը վերայ, ու փութ՝ մտածմունքներն անմիջապէս մտքէն հեռացնելով՝ որք մինչև այն առաւել բիւր նեղութիւնք և վիշտք պատճառած էին իրեն: Ա՛յն խաղաղ ու սահաւապեա կենաց և գեղջկային զբաղմանց մէջ ըսկըսաւ վայելել այն ամբիժ ու բախտութիւնն ու այն կատարեալ հաճութիւնը որ յառաջ անձանթ էին իրմէ: Բաւական ժամանականց ներքն յետոյ, փոխանակ զըջալու առաւել ևս հաճութիւն կ'զգար անկէ, միտքը դրաւ իւր երջանկութիւնը կատարելապէս պատկեր ու այնպէս ամուր հաստատել որ յաւիտեան ձեռքէն չ'թռչի: Բարի ծերունին աղջիկ մի ունէր, որոյ վերայ գեղեցկութիւն ու վարուց մաքրութիւնը ակներև և պայծառ կը փայլէին փոփոխակի որք իրարու հետ միացած աւելի սիրուն ու չքնաղ կ'երեցնէին զինքը: Ուստի Ա՛լիմէք իւր որոշումը հաստատ պահելուն վերայ բաւական փորձեր ցոյց տալով, կ'փտահէր որ ծերունին ևս անկասկած կրնայ տալ իւր գուստը իրեն ՚ի կնութիւն, մեծաւ թախանձանօք յայտնեց նմա իւր բաղձանքը, բայց ծերունին բազմաժամանակեայ փորձառութեամբ մարդկանց փոփոխամտութեանը վերայ լաւ տեղեակ լինելով ու գեռ տարակոյս ունենալով Ա՛լիմէքի անյողգողութեանը վերայ ուղեց որ այն քիչ մի ատեն ևս նոր կենաց ընթացքը չաւրուակէ: Վերջապէս այնպիսի ճիշդ ապացոյցներ տեսաւ նորա վերայ ու հաստատ ի մացաւ նորոյ վիճակէն կատարելապէս նորա գոհ ըլլալն ու անկէ հեռանալու երբեք միտք չունենալը ալ առանց երկարելու նորա բաղձանքը կատարեց: Եւ Ա՛լիմէք վերջապէս հասաւ այն երջանկութեան, որում չէին կըրցեր հասցնել անտպառ հարստութիւնք տեսակ տեսակ վայելք և պատիւք: Ուղեց նա և որք քակն ու մոտանին զատ զատ հողին մէջ թաղուին, որպէս զի ուրիշ մը գրուելով իրեն նման թշուառութեան ձեռք չըմատնուի երջանկութիւն վնասուելով այնպիսի տեղուանք ուր որ գժուարին է գտնել զայն:

ՀԻՄ ՔԱԿՈՂԻՆ ԱԶԸ

Սիմոն անունով անձ մի ատենօք Տիգրա-

նակերտի կողմերը փխնն ու վեղար հագած իրր վանքի մի նաւիրակ կը պտրտէր հետը մառնա մի առած, որ էր փայտաւ մի (խաղմա) շատ մի գեղեցիկ շուշփաներու մէջ պլլած, որոյ անունն ալ կիմ քակողն* մառնա գրած էր, ու հետաքրքիր անձանց որք կը փափաքէին անգամ մի տեսնալ զայն, կըսէր «անհնար է սուրբ մասունքիս բացուիլ վասն զի մեզի պէս մեղաւորի դործ չէ համարձակիլ ձեռք դպնել նորա. թող թէ ամեն օր երազս կուգայ ու կը պատուիրէ խստիւ ամենեւին չի բացուիլ, և բացուելու համար ստիպողն ալ իր արժանաւոր պատիժը կրնգունի»: այս նենգաւոր հնարքով բաւական ժամանակ ուսմիկ ժողովուրդը խաբէլէ ու կողոպտելէ յետոյ, օր մի կիջեալնի կայր ու այրի կնոջ մի տուն, և նորա իր հրաշագործ մասունքին վրայ յօք շատ մի սքանչելիքներ պատմելով, կըսէ, «եթէ մինչեւ առաւօտ մեծաւ քերմեռան դութեամբ անդադար լայ ու աղօթէ մասունքին վրայ անտարակոյս կը բացուի իւր աչքերը»:

Խեղճ կինը հաւատալով նորա պատմածներուն մինչեւ կէս գիշեր առանձին սենեկի մի մէջ նստած մասունքին վերայ անդադար լալով աղօթելէ յետոյ հետաքրքրութիւն մի կունենայ մէկ մի բանալ զայն, գուցէ այնու նորա հրաշքը երեւան ելնէ ու իր աչքերը բժկէ: Սոսնալով այն պատուէրը որով պատուիրուած էր իրեն ամենեւին չչօշտփել անդամ, կը բանայ մեծ գժուարութեամբ, առանց նորա ինչ ըլլալը գիտնալու ստէպ աչ ու ընկերը քսելով զօրաւոր երկաթը բժկութիւն կը խնդրէ թախանձանօք:

Հիմքակալին զօրութիւնը կոխի երեւան ելնել, կինը մինչ այսպէս անդադար կուլար, թմրութիւն ու մրափ մի կը գոցեն նորա աչ ու ընկերը, առտու կըլլայ, գեռ արեգակը չի ծագած, ու ամենքը խոր քնոյ մի գիրկը ինկած, մասունքին տէրն ալ իր առանձին սենեակ փայտաւին հրաշքներ երազած ատեն յիշեալ կնոջ քսան տարեկան աշխատասէր տղան արթննալով մօրը սենեակը կերթայ, երբ յանկարծ կտեսնէ գեղեցիկ փայտաւոր մի մօրը առջեւ, առանց հետաքրքիր ըլլալու շուտով մի կսռնու զայն ու կոթ մի ալ դնելով վրան կերթայ այդին աշխատելու:

Քիչ մի ետքը կարթննայ նաև Սիմոն, կը հագուի շուտով և փարատեալ զցաւս . . . ըսելով կնոջ սենեակը կը մտնէ, բայց ինչ կը

* Իւր թէ շատ տարգել շտուռովն հիմը կը քակէ:

տեսնէ, ինքզնիքն շատ մի աղօթելով ծնկան վերայ կրթնած քնացած, շուշիաները չորս կողմը տարածուած, մատուները յերկինս (կարգապէս) համարացած, կշիւթի, և բարձր աղաղակներով կարթնցնէ զկին, և մատուները կհարցնէ, կինը հա հոս է կրսէ, ու կսկսի չորս կողմը խաբխաբել

— Ընթե՛ն ինչպէս համարձակեցար բաշալ զայն ու պատուէրս ոտքի տակ առնել. ուր է մատուներս, ինչ եղաւ : Ընթա՛յ եմ նորա զօրութեանը գուցէ երկինք համբարձած է. կրսէ կինը. ընդ այս նոյնիւ աւելի կը բարձրացնէ իր աղաղակը, ինչուան բոլոր դրացիները ու նաև գիւղին արթուն վերաւ կացուն հոն կը վազեն, իրաւունք դատաւտան փնտռած ատեննին, յիշեալ երկուստարդ տղան իմանալով, բայց առանց բանին ինչ ըլլալը գիտնալու փայտառ ուսին վերայ դըրած մէջերնին կը վազէ, մեր արգոյ նուիրաւ կը երբ կը տեսնէ զի հիմքակողին. սուրբ ածը այն օր կոթ մի ալ աւելցնելով իր հրաշքին և զօրութեանը վերայ, գետին փորելու ծառայած է, խկոյն ալայլած կը յափշտակէ զայն, այս է մատուներս կը սրտայ, ո՛հ անկա. նիմ առաջի քո որ անհաւատ ձեռք զբեղ այդ վիճակին մէջ խոթեց : Գեղին վերախցուն՝ որ բաւական լուսաւորեալ դռնափար մի ունէր, շուտ մի իմանալով նենգ խարդախութիւնը հրապարակաւ խոտովա նելու պարտաւորեցնելով սուտ նուիրակը, փայտառը և ժողուած ինչքը ձեռքէն առնելով հրաշափառ խայտառակութեամբ կը վրձնէ գիւղէն : Այս դէպքը եթէ իրօք եղած չէ ալ, բայց և այնպէս յայտնի ապացոյց մի կրնայ համարուիլ, զի որ և իցէ անձի մը այս ինչ սրբոյ մատուներ ունիմք եւ չը թողուն ժողովուրդը կողոպտել ինչ ուան օրինաւոր վկայագիր մի չունենան : Եւ ով գիտէ քանի՞ այսպիսի անձանց սուտ հրաշագործութեանց և մատանց հաւատով չաւառար խաբուած եմք և կը խաբուինք :

ԱԺԱՆ ՀԱՐՍ ԱՌՆԵԼՈՒ ԿԵՐՊԸ

Ընթա՛յ այն երկուստարդայ որք անկարող են իրենց լծակից մի գանալ գիւրին եղանակաւ. զի ահա գանուեցաւ այնպիսի միջոց մի որով նաև մեծ օգուտ մի պիտի գանեն իրենց վիճակը բարելաւցնելու խոսքերնիս չեւ կարենք, Օմիւռնից ծոցը կը սնանի այն հար

որ որ գիւրին եղանակաւ կատարուի, ու բնիկ Օմիւռնացի է, մէկ հատիկ թէ իր սեռին մէջ ու թէ փեսաներու համար, զի միշտ հարս է սա և յաւիտեան չի պառուրնար, (ծննդենէն մինչև ցարդ հարս է, արդեօք երբ աղջիկ է եղեր, օր կրսէ թէ կոյտ աղջիկ մի եմ, կարծեմ իրօք աղջիկ է դարձեալ, միայն անունը հարս դրուած է նորելուկ կնքահայրէ մի), շատ ճարտար արհեստներ ունի, ինչպէս են պոյաճիւթի և լեւիճիւթի և քաջահմուտ ֆիօլիաֆի մէջ, չմոռնալ յիշել զի նաև է Օմիւռնից մէկ հատիկ ծըննդաբան, ամուսնաբան և մեռելաբան, պարկեշտ, առաքինաբարց, անկառատէր (կուղենէն մէկ մի թէլին դաշիր) և վերջապէս չքնաղ շնաշխարհիկ յաւերժահարս մի է առանց հարսանեաց հանգեսներու կամ ծախքերու կատարուի, միայն թէ առնուլ ուղղտ անձը քանի մի տարի ուրիշ օրացոյց առնելու գինը նորա համար զոհէ, որով թէ յիշեալ ամեն ձրքերով լի յաւերժահարս և թէ մշտնջենաւոր օրացոյց (*) մի կրնայ ձեռք ձրքել, այսու նա և մեծ շահ կրնէ առնողը, նոյն զի նորա արհեստները սորվելով կրնար թէ զինքը և թէ իր նոր հարսը հոգալ, և երկրորդ, յիշեալ մշտնջենաւոր օրացոյցով վայել աշխարհը և յետ մահուան երկուքի ալ ժառանգ թողուլ իրեն. թառանց : Բաջայոյս եմք զի այս օրտակար կերպով շատ անձինք մեծ փաստակ պիտի ընեն, թէ և Տ. Երեմիային օրացոյցները կիսով չափ միայն պիտի ծախուին ասկէ ետքը :

ԱՌԱԿ

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ՄԿՆԵՐ

Ա.

Ճարպիկ որտորդ կատու մի կար
Որ անդադար
Մկունց սեռին ջարդ կուտար
Կը կծկուէր
Գլուխը կը ծռէր,
Մկունց ծակին դէմ կը նստէր,
Թէ անոնց մէկը յանդգնէր
Գլուխը ծակէն դուրս հանէր,
Մեր ճարպիկ կատուն

(*) Այս նորելուկ օրացոյցին գործածութիւնը եթէ յարմար տեսնուի զոնկու ըլլալն սորվեցանելու չեմք զատար մի արդոյ բաժանորդաց որք յաւերժահարս չունին իրենց սորվեցող :

Եւ շուտ կը բռնէր :

F.

Սկսեանք ամեն
ժողովրդի են
խորհուրդ կրնեն
կատուին ընդ գէմ :
Այն խորհրդին ասենաբան
Այսպէս բացաւ իրեն բերան
” Այս կատուէն թէ որ կուզէք
” Մեր ընտանիքը աղտտեղ մենք
Պէտք է շուա մի
Ճարպիկ մուկ մի
Դրան կռնակ
Ընեղք սրահնակ
” Բանի որ չար կատուին աշուին
Մեր միայ հայտնե ,
Եւ մեք ամենքս
Երբու՞մ ընեղք
Ճակէն չենեղք ” :

9.

Պորտաբըծ կասուն
 Վեր թաթիկներուն
 Կաթներ կ'սպասեր
 Իւր որսիկներուն
 Օր մի սպասեց
 Մէկ հաւ մ'ալ չբռնեց
 Օր մնալ համբերեց
 Բայց շատ զորմացաւ
 Երբ որ մի չտեսաւ :
 Կ'նայ նստաւ
 Փիւստիայից դբեր ձեռք առաւ
 Քբբրեց քբբրեց
 Ետցա մէջէն իր խելք մի սորվեցաւ
 Փիլերը առաւ
 Վեղարը հագաւ
 Երկայն երկայն ալ
 Մորուք թուլ տուաւ ,
 Խօկոյն ճգնաւոր
 Վարդապետ մ'եղաւ ,
 Սաղմոս ձեռք բռնած
 Անկիւն մի քաշուած
 Մռայիւն կարդաց :

7.

Աշեր երբ տեսան
Թէ կատուն դացեր
Ս. Անտոնի կարգն է մտեր

Շատ մեծ զարմացան
 Այս հրաշքին ժրան :
 — Հեղ ձայն մ'արձակեց
 Մինեւրը կանկեց
 Թողլու թիւն խնդրեց ,
 Վասն զի , ըսաւ
 Եղայ կրօնաւոր
 Գառսունք կ'պահեմ կոր ,
 Թէ որ դուք ալ կը սխալէք
 Մեզք մի կը գործէք
 Եկէք ինծի խոստովանէք :

6.

Են անխելք մկներ
Շուտ մի հաւտացին
Կատուին խօսքին
Եղան նորա կեր :

2.

Այն մարդն յիմար է
Որ կը կարծէ թէ
Վեղարն ու փիլոն
Անձին բարք կ'փոխէ :

ፊጥኒት ዕለታዊ መግለጫ
ፊጥኒት .

ԱՂԷՔՍԱՆԴԻՐԻ ՈՒՂՏԸ

Կը պատմուի թէ Միլքոսանգը Սակեգու
նացին ուղտ մի ունէր որոյ կռնկէն միշտ
պատերազմի թմբուկը չէր պակսէր, նա և
հանդէսներու մէջ ալ վրան դրած կը չալէին =
Ուստի երբ շատ տարիներէ ետքը ուղտը
ծերանալով անկարող եղաւ բեռ տանելու,
Միլքոսանգը ազատ հրամայեց ղայն, ու
թող տուաւ շուկային մէջ ճիւղէն թուղթ
մի կխաճ, որոյ մէջ պալտուիրած էր խափու
և ոչ մէկը դէմ դնելու համարձակիլ, եւ թէ
գնես մի տալու ըլլայ =

Ուշոր առանց մէկու մի վնասելու ուղե-
շակի նորարարածառի (պաքալ) մի խանութ-
թը կը մանէ, զոր դեռ նոր բացած էր ու-
գրեթէ իր ունեցածը միայն այն վաճառքն
էին, իսկի տնտեսաբար ճաշակիւ նորա ու-
նեցածները ։

Խեղճ նպարտութեանը թէ և կուղէր դէմ՝
կենտրոն ու արդիւնէլ, բայց տեսնալով ճիւղէն

կախուած թուղթը, դողալով մէկ անկիւն քաշուած կսկսի ինքնիրեն հաղալ, փռնդալ, ծափ դարնել, ու երբեմն անօթներ իւրարու վերայ դարնելով շնկոյ հանել, որպէս զի վախոյնէ զուղար ու հեռացնէ: Իսկ նա հանդարտ ու անխռով նպարքներ ճաշակելու ետեւէ եր, քովի խանութպանը տեսնալով այս դէպքը կըսէ նորարարաւորաբար. «Բարեկամ, խելքովդ զայդ վախոյնէ կուղեւ, դորա Վէքսանդրի ուղա կըսեն, որոյ տկանջները խցուած ու ապառաժի նման պընդացած են այնչափ ատեն թմբուկին ձայնը լսելով, քու տկար աղաղակներդ պիտի լսելիք ըլլան դորա»:

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆ Ի

ԶՈՐՍ ՕՐԻՈՐԴ

ԿԱՄ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԻ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱՏԵԱՅԻ

Այս անունով տետրակ մի ի լոյս ընծայուեցաւ աշխատասիրութեամբ Պ. Ներսէս Ս. Սէղուրեանի, գեղեցիկ թարգմտութիւն մի է, որոյ մէջ յայտնի կը տեսնուի արդայ հեղինակին ճարտարութիւնը որով կրցեր է նկարագրել այն զգացմանքը զոր կըզայ ուսումնասէր և կամ ընդ հակառակն ուսումնաստեաց մի:

Կը ծախուի ամեն գրաւաճառաց քով 10 զուրուշ:

Կը լսեմք զի մեր արդայ բաժանորդներէն մէկ քանին ժամանակին թերթերնիս չընդունեն զանգատ կընեն, ուստի կը խնդրուի որ նամակաւ մի իմացնեն մեզ չընդունած թիւերնին կամ Բերտահճի խան թռչնիկին ընթերցարանին և կամ Յ. Ս. տպարանին միջնորդութեամբ:

Կողի (նաւը) ԴԵՂ:

Այս գեղը շատ օգտակար է մարդուս կոշտերը կակղացնելու:

Նախ տար ջրով լուարու է ու ջրին մէջը աղէկ մը քերելու է կոշտերը, ետքը լաթով մը չարցնելով, գեղը քսած ժամանակդ քիչ

մը վարդի ջուր դնելու է մէջը, ու քիչ մը մատուցել խառնելէն ետքը կոշտերուն վրա քըսելու է օրը երկու անգամ այսինքն մէկ մը առտուն, մէկ մը իրիկուան, ու լաթով մը կապելով շարունակէ ասի մինչև կակղանայ:

Այս գեղերուն ծախուած տեղը, Պոլիս Բերտահճի խան սանդուխին գլխի սենեակը «Թռչնիկին» ընթերցարանը, նաև Օրթա գիւղ «Վարդին» գործակալը, որուն շինուցն ալ ինքն է:

Վրին 10 զուրուշ:

Յովհիմ Զայլաֆեան.

ՀԱՅԿԱԶՆ ԵՒ ԱՐՀԱԿՈՒՆԻ

ՆԱՀԱՊԵՏԱՅ ԵՒ ԹԱԳԱՒՈՐԱՅ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Ժամանակին ձեռքէն անկորուստ աղաւված Հայաստանի 20 ի չափ նախնի իշխանաց պատկերները տասը տարի մը կայ Ռուսիայէն հոս եկած էին և շատ քիչ օրինակ ըլլալուն ամեն հետաքրքիր և հայրենասէր անձինքը չէին կրցեր գոհացնել. ուստի ասիէ վեց տարի առաջ վիճագիր Պարոն մը անոնք շատ ջընելու սկսեց նէ ալ՝ արտաքայ կարգի արգելք մը չընէրէց որ ըմպընէ: Այս անգամ Պ. Յարութիւն Հէքիմեան անոնցմէ հինգը, մէկ թուղթի վրայ վայելապէս յարմար ջընելով վիճագրութեամբ տպած է և միւսներն ալ նոյն ձևով հետ դնեալ պիտի տպէ. որով 4 հատ թուղթի վրայ պիտի ըլլան աւանդ:

Անոնց առաջինը տպած է և կը ծախուի գրաւաճառ Պ. Սարգսեանին և պատկեր ծախողներու խանութը:

ԽՄԲԱԳԻՐ - ՏՆՕՐԵՆԻՐ

ԹՈՎՄԱՍ Պ. ՊԵՌԵԱՆՅ

ՍԱՐԳԻՍ ԲԱՐՍԵԱՆԵԱՆ

Ի ՂԱԼԱԹԱ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻԻՀԵՏԻՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԵՊԵՐԵՏԻՈՅ ԳՈՐՈՅ ԹԻ 47